

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามสถานะภาพของผู้ปฏิบัติงาน ประชากร คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 78 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 78 คน และครูผู้สอน 483 คน รวม 561 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างได้ ผู้บริหารจำนวน 66 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 217 คน รวม 283 คน จากการศึกษาค้นคว้าสรุปผลและอภิปรายผล การศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในมาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 11 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 สรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ดังนี้

1. ความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวมทุกมาตรฐานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายมาตรฐาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน มาตรฐานที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ รองลงมาคือ มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษาและมาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่

เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามลำดับมีรายละเอียด แต่ละมาตรฐาน ดังนี้

1.1 มาตรฐานที่ 10 โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้ที่ 10.2 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ กับ ตัวบ่งชี้ที่ 10.3 ผู้บริหาร มีความสามารถในการบริหารวิชาการและเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 10.4 ผู้บริหารมีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร

1.2 มาตรฐานที่ 11 โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 11.4 สถานศึกษามีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวง รองลงมาคือ ตัวบ่งชี้ที่ 11.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วมและมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล ตัวบ่งชี้ที่ 11.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม

1.3 มาตรฐานที่ 12 โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ รองลงมาคือ ตัวบ่งชี้ที่ 12.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 12.2 สถานศึกษามีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.4 มาตรฐานที่ 13 โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 13.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ และตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมน้อยที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 13.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากลระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

1.5 มาตรฐานที่ 14 โดยภาพรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ ตัวบ่งชี้ที่ 14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา กับตัวบ่งชี้ที่ 14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวมทุกมาตรฐาน พบว่า สถานภาพที่ต่างกันทำให้ภาพรวมของการเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มีเพียง 2 มาตรฐาน เมื่อสถานภาพต่างกันแล้วทำให้ทฤษฎีต่อความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาและมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ซึ่งผู้บริหารมีทฤษฎีว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความเหมาะสมสูงกว่าครูผู้สอน ทั้ง 2 มาตรฐาน มีรายละเอียดแต่ละมาตรฐานดังนี้

2.1 มาตรฐานที่ 10 สถานภาพที่ต่างกันทำให้ภาพรวมของการเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 10 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 10.1 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงานที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทฤษฎีต่อความเหมาะสมของเกณฑ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้บริหารมีทฤษฎีว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความเหมาะสมสูงกว่าครูผู้สอน

2.2 มาตรฐานที่ 11 สถานภาพที่ต่างกันทำให้ภาพรวมของการเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 11 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 11.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทฤษฎีต่อความเหมาะสมของ

เกณฑ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้บริหารมีทรรศนะว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความเหมาะสมสูงกว่าครูผู้สอน

2.3 มาตรฐานที่ 12 สถานภาพที่ต่างกันทำให้ภาพรวมของการเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 12 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 12.1 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ ที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทรรศนะต่อความเหมาะสมของเกณฑ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้บริหารมีทรรศนะว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความเหมาะสมสูงกว่าครูผู้สอน

2.4 มาตรฐานที่ 13 สถานภาพที่ต่างกันทำให้ภาพรวมของมาตรฐานและรายตัวบ่งชี้ของการเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 13 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 มาตรฐานที่ 14 สถานภาพที่ต่างกันทำให้ภาพรวมของมาตรฐานและรายตัวบ่งชี้ของการเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 14 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าเรื่องการศึกษาค้นคว้าเรื่องการศึกษาความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ด้านผู้บริหารตามทรรศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธชัย เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทรรศนะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธชัย เขต 1 โดยภาพรวมทุกมาตรฐานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในสถานศึกษามีการเตรียมความพร้อมและดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องทั้งภายในและภายนอกอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการทุก 5 ปี ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) มาตรา 47 และมาตรา 51 สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี

เพื่อรองรับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้มีการเตรียมพร้อมตลอดจนดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องตามเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงทำให้เกณฑ์การประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก

มาตรฐานด้านผู้บริหารที่มีเกณฑ์การประเมินเหมาะสมมากที่สุด คือ มาตรฐานที่ 10 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ ซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะที่เหมาะสมของผู้บริหารในการจัดการประเมินคุณภาพการศึกษาว่าผู้บริหารนั้นมีคุณธรรมจริยธรรมมีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการทำงาน มีความคิดริเริ่ม มีการบริหารที่มีประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับวิรัช ทองยิ้มและคณะ (2546) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกตามรายมาตรฐานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัดพิจิตร ปี พ.ศ. 2545 – 2546 พบว่า

มาตรฐานด้านผู้เรียน สถานศึกษาได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม

มาตรฐานด้านผู้สอน ผู้สอนได้รับการพัฒนากระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษามีการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้ครูปฏิรูปการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาความรู้ในการศึกษาด้วยตนเองในสาขาการบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโท การพัฒนาผู้บริหารจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา วัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐมทุกปี จึงทำให้โรงเรียนมีคุณภาพและโรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงทำให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีทรรศนะว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกในมาตรฐานที่ 10 มีความเหมาะสม ของเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด

มาตรฐานด้านผู้บริหารที่มีเกณฑ์การประเมินเหมาะสมน้อยที่สุด คือ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการจัดให้สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้อัตนระดับสากล

ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อนำเกณฑ์เหล่านี้มาใช้กับโรงเรียนขนาดเล็กนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมด้านนี้น้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับวรวิฑูริ นามบุญลือและคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่า

1. การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในภาพรวมรวมมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านครูผู้สอน สถานศึกษามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายมาตรฐานทั้ง 3 ด้านพบว่า ทุกมาตรฐานมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

2. การนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านครูผู้สอน มีการดำเนินงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน พบว่า สถานศึกษามีขนาดต่างกันมีการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทุกรายมาตรฐานของทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านผู้บริหาร และด้านครูผู้สอนมาพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ปัญหาและอุปสรรคของการนำผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาพัฒนาสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กยังขาดงบประมาณและขาดบุคลากรในการนำผลการประเมินภายนอกพัฒนาตามมาตรฐานแต่ละด้านตามข้อเสนอแนะของจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกาญจนา ปานฤทธิ์และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาจากผลการประเมินภายนอกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการพัฒนาสถานศึกษาจากผลการประเมินภายนอกในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผู้บริหาร พบว่า ขาดงบประมาณ

ครูภัณฑ์คอมพิวเตอร์ งบประมาณมีน้อย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีความน่าเชื่อถือ ปฏิบัติไม่เหมาะสม ขาดการต่อเนื่องในการปฏิบัติด้านข้อมูลสารสนเทศกับการประเมินตามสภาพจริง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการปฏิบัติด้านข้อมูลสารสนเทศกับการประเมินตามสภาพจริง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ในระบบนิเวศ ขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีทรรคนะว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกในมาตรฐานที่ 13 ไม่เหมาะสมกับการประเมินโรงเรียนขนาดเล็กเท่าที่ควร

2. ผลการเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทรรคนะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ใน 5 มาตรฐาน คือ ในมาตรฐานที่ 10 มาตรฐานที่ 11 มาตรฐานที่ 12 มาตรฐานที่ 13 และมาตรฐานที่ 14 จำแนกตามสถานะภาพของผู้ปฏิบัติงานโดยภาพรวม พบว่า ความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ด้านผู้บริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจะต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมภายในเขตพื้นที่การศึกษาทุกเดือน การประเมินคุณภาพการศึกษานั้นส่วนใหญ่จะถูกนำมาประชุมสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกมากกว่าครูผู้สอน สืบเนื่องทำให้ผู้บริหารมีความรู้และทรรคนะที่ดีกว่าครูผู้สอน ซึ่งสอดคล้องกับประทวน ร่มสัฒษาและคณะ (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกของผู้บริหารและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก ของผู้บริหารและครูผู้สอนนั้นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีด้านที่แตกต่างกัน คือ ด้านความรู้ทั่วไป มาตรฐานด้านผู้เรียน และมาตรฐานด้านปัจจัย โดยทุกด้านผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอกสูงกว่าครูผู้สอนและนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับธัญลักษณ์ น้อมนิล (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามแนวปฏิบัติ 8 ประการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณภาพ 7 ปัจจัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
3. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามแนวปฏิบัติ 8 ประการ ของครูผู้สอนจากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อความพร้อมในการดำเนินการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามเกณฑ์และตัวบ่งชี้คุณภาพ 7 ปัจจัย ของครูผู้สอนจากโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันพบว่า โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อความพร้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาซึ่งผู้บริหารมีทรรศนะว่าเกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสมสูงกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานบริหารนั้นเป็นหน้าที่หลักอันสำคัญของผู้บริหารที่จะทำให้สถานศึกษาของตนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก่อนการพัฒนาสถานศึกษานั้นผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาบริหารและพัฒนาสถานศึกษาของตนให้มีการจัดองค์กรโครงสร้างการบริหารและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีการบริหารโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม และมีการตรวจสอบ ถ่วงดุล มีระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นไปตามกฎกระทรวง ผลของการพัฒนาตนเองของผู้บริหารทำให้เกิดความรู้และทักษะมากกว่าครูผู้สอน จึงทำให้มีทรรศนะที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิรัช ทองยิ้มและคณะ (2546) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกตามรายมาตรฐานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจังหวัดพิจิตร ปี พ.ศ. 2545 – 2546 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการพัฒนาความรู้ในการศึกษาด้วยตนเองในสาขาการบริหารการศึกษาในระดับปริญญาโท การพัฒนาผู้บริหารจากสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา วัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐมทุกปี จึงทำให้โรงเรียนมีคุณภาพและโรงเรียนดำเนินการ

ประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจึงทำให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการและนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรุ่ง แก้วแดง (2544) ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาสื่อจัดทำคู่มือและรูปแบบการประเมินภายในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการประเมินภายในพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับเรื่องการประเมินผลภายในแต่ความพร้อมด้านความรู้และความสามารถเข้าใจเรื่องการประเมินผลยังไม่มากนัก

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบเป็นรายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ซึ่งผู้บริหารมีทรรศนะว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความเหมาะสมสูงกว่าครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเป็นผู้รับและปฏิบัติตามนโยบายที่ได้รับมาและได้จัดสรรแหล่งเรียนรู้ สื่อ กิจกรรมแก่ผู้เรียนอย่างเหมาะสม แต่ในการปฏิบัตินั้นครูซึ่งมีหน้าที่สอน ได้ปฏิบัติตามความเหมาะสมในบริบท และภายใต้ข้อจำกัดมากมาย เช่น โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ครูสอนหลายวิชา หลายระดับชั้น ครูมีภาระงานมาก ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพุ่ม พรมมินทร์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพความพร้อมในการประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพความพร้อมในการประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ในภาพรวม พบว่า ด้านผลผลิตมีความพร้อมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่สำคัญที่พบ ก่อนจะมีการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ด้านกระบวนการ คือ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน รองลงมาด้านปัจจัย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาและผู้ปกครอง ชุมชน และด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำ ไม่สามารถสร้างศรัทธาแก่ผู้ปกครองและชุมชน ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการ ผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ และครูผู้สอนควรมีการพัฒนาตนเองและผู้ร่วมงานให้มีความรู้ ทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้านปัจจัยผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ด้านผลผลิต ครูผู้สอนควรใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุรสิทธิ์ อัสยาพร (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาในการ

ปฏิบัติงานด้านกระบวนการตามมาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขาสวนกลาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนมีปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอนมากกว่าด้านกระบวนการบริหาร โดยประเด็นที่มีปัญหามีดังนี้ คือ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง การวางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่นและการจัดการสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

2. ผลการเปรียบเทียบ พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาในการปฏิบัติงานน้อยกว่าโรงเรียนขนาดกลางและเล็ก

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน พบว่า โรงเรียนควรเร่งพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนให้มากขึ้น ดังนี้ 1) มุ่งพัฒนาครูให้เข้าใจและมีพฤติกรรมการสอนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิดปฏิบัติจริง สามารถประเมินและปรับปรุงตนเองได้ 2) กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น และ 3) สนับสนุนให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

ความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ด้านผู้บริหารตามทรรคนะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวมทุกมาตรฐานมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหาร ครูผู้สอนและหน่วยงานต้นสังกัด ควรให้ความสำคัญและเตรียมพร้อมในการดำเนินการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรฐานชาติ

ความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร บางมาตรฐานที่ผู้บริหารและครูผู้สอนมีทรรคนะต่อความเหมาะสมของเกณฑ์แตกต่างกัน ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรและหน่วยงานทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์และการดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ด้านผู้บริหารตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กนี้ แสดงให้เห็นถึงเกณฑ์มาตรฐานบางมาตรฐานที่ไม่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก เช่น มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นมีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการจัดให้สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ระดับสากล ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นที่ เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น และมีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อนำเกณฑ์เหล่านี้มาใช้กับโรงเรียนขนาดเล็กนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีความพร้อมด้านนี้ น้อยกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์ เทคโนโลยีและอื่น ๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหาวิธีการและเกณฑ์ที่มีความเหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กตามสภาพของโรงเรียนจะเหมาะสมยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านผู้บริหารตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น
2. ควรศึกษาความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาด้านอื่น เช่น ด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน เป็นต้น
3. ควรเปรียบเทียบความเหมาะสมของเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา ด้านผู้บริหาร ด้านผู้เรียน และด้านครูผู้สอน โดยจำแนกตามปัจจัยที่หลากหลาย เช่น เพศ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา เป็นต้น